

Ekō

回

向

Juni 1996

Nr 69

Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w.

Pretoriastraat 68
B-2600 Antwerpen-Berchem

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
ISSN : 1370-0243

Afgiftekantoor : Antwerpen X-drive-in

I n h o u d

Editoriaal : Sangha : dat is ... ?	1
Shinran Shonin : Jodo-Wasan 19 - 24	5
Sh. Shokai : Leven met Amida (1)	12
K. Haemers : Het Vimalakirti-nirdesa Sutra	16
Tempelbibliotheek : Recente aanwinsten	23
Jikoji-Nieuws	25

Redactie : Jikoji-collectief
Opmaak : De Simpele Weg

Noch de redactie noch het Centrum voor Shin-Boeddhisme zijn gebonden door de bijdragen van derden, die overigens niet noodzakelijk de zienswijze van de redactie weergeven. Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdrage.

Het Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w. en de Shin-Tempel JIKOJI erkennen de spirituele en morele autoriteit van de Jôdo-Shinshû Hongwanji-ha (Kyoto) in de personen van Hoofdabt Go-Monshu Koshin Ohtani en van Ere-Hoofdabt Zenmon Kosho Ohtani, maar zijn voorts organisatorisch en financieel autonoom. Hun werking is dus afhankelijk van uw medewerking, uw waardering en uw steun.

Onze bankrekening (voor België) is 408-2066511-88, op naam van Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w., 2600 Berchem-Antwerpen. Voor Nederland en buitenland, bij voorkeur op postgiro 000-0173766-39, op naam van A.Peel, B-2600 Berchem-Antwerpen, België.

EDITORIAAL

Sangha : dat is ... ?

In de nu schier onontwarbare papierrommel van mijn 'kantooruimte' vond ik daarnet een brief van een Mevr. H. uit Nederland terug. Ze had deze brief geschreven na een bezoek aan Jikoji ter gelegenheid van een O-Bonviering. Hier komt een stuk uit de inhoud van deze (erg) lieve brief :

Heel hartelijk bedankt voor uw gastvrij onthaal in uw tempel. Het heeft een diepe indruk op ons gemaakt. Op mij heeft vooral uw lering en de gezellige sfeer in de tuin indruk gemaakt. (...) We hopen dat steeds meer mensen uw tempel zullen bezoeken en van de sfeer die ervan uitgaat zullen genieten. (...)

Mijn spontane vraag bij deze her-lektuur was uiteraard : waarvandaan komt zo'n 'gezellige sfeer' ? We zijn toch geen café, geen sociaal clubje, geen animatiegroep ? Maar het is zó dat er inderdaad heel vaak onder ons een 'gezellige sfeer' heerst. En is die écht noodzakelijk en/of efficiënt ? Van mezelf weet ik best dat ik meestal niet zo'n *leuke* ouwebol ben, en beslist geen *entertainer*...

Toch : wat vaak heb ik de indruk dat de *sangha* van Jikoji best 'gezellig' kan zijn, met 'leuke' mensen. Je moest onze *sangha* eens zien bij de tempelschoonmaak of bij de tuinverzorging; je moest onze *sangha* eens horen bij de vaat in de keuken...

Want dat is nu juist *sangha* : de gemeenschap, het kunnen-samen-zijn. Niet als enig 'collectief lichaam', niet als organisatie of

institutie, niet als 'kerkelijk verband'. In het Shinboeddhisme zijn we immers allen leken, 'noch monniken noch niet-monniken', allen samen op dezelfde weg naar Verlichting. We zijn mensen die als gelijken eerbied hebben voor de anderen en die eerbied zowel in de ernst van de erediensten als in de vrolijkheid van het samenzijn kunnen beleven en uitstralen.

Shinran zei dat dat wij allen, omvat en niet-losgelaten door de Geloofte-Kracht, samen-mede-reizigers op het pad naar het Reine Land zijn. Zeker voor hem - na z'n 20-jarige ervaring van het kloosterleven¹ - kreeg het begrip 'sangha' die brede betekenis van 'gemeenschap van alle wezens' in hun onderlinge betrokkenheid.

Nu weet ik wel dat er heel wat boeddhistische stromingen zijn waarin aan 'sangha' een restrictieve, ietwat ook elitaire betekenis wordt gegeven : b.v. de verzameling monniken van een bepaald klooster, de *goeroe* ten midden van zijn 'discipelen', soms zelfs alle boeddhistische monniken en lama's en goeroes ter wereld. Of - iets meer uitgebreid - alle leden (monniken + leken) van een bepaalde tempel. Het is in deze zin dat men kan spreken b.v. van de 'sangha in Jikoji'...

Maar :

1° In de Jodo-Shinshu kennen we zulk onderscheid tussen monniken en leken niet. Shinran drukte dat inderdaad uit door te stellen dat hij "noch monnik noch niet-monnik" was (*sō ni ara zu zoku ni ara zu*), zoals men lezen kan in zijn naschrift van Kyogyo-shinsho én in Tannisho. En voelt u ook hierin het vierde tetralemma van de boeddhistische logica ?

2° Hij specificeerde dit door te stellen dat hij, "Shinran, niet één discipel had" (Tannisho vi). Ons begrip 'volgeling van' krijgt ook hiermee-weer-eens een flinke deuk. Een sangha is dus geen

---

¹ Ons Nederlands 'klooster' komt van het Latijn *claustrum* dat 'afscheiding' betekent.

gemeenschap van 'volgelingen' (= zij die volgen... *au suivant*, zong Brel) geschaard rondom een 'meester' of rondom een 'kerk'.

3° Kan men zich nog een gemeenschap voorstellen af-gekloosterd van de 'wereld', ook al is die wereld een 'lijdenswereld', met z'n meer dan ontelbare wezens¹ ? "Ik wél, de anderen niet" ! Waar blijft in deze optiek Boeddha's Oneindige, Onmeetbare, Onvoorwaardelijke Mededogen ?

4° Elkeen die wil (en die toch wat van de gebruikelijke Jikoji-liturgie ervaring heeft...) kan in Jikoji bij de eredienst voorgaan, kan in zijn 'dharma-talk' zijn visie voorstellen. Het gebeurt wel eens dat er achteraf over kan gediscussieerd worden, maar totnu toe heeft dat nog geen ruzie opgeleverd. Misschien verklaart deze procedure ook de nadruk die we in Jikoji leggen op 'onderricht', d.i. algemeen onderricht ook over het 'algemeen' Boeddhisme, daar waar de meeste andere instituten zich maar al te graag beperken tot de (ingebeelde...) veiligheid van de eigen overtuiging.

En toch heet het :

Sangham saranam gacchami

d.i. : "Ik ga naar de sangha als [mijn] toevlucht".

Ik zou hier - mag ik ? - toch even een andere interpretatie willen geven aan 'gemeenschap' : liefst zoiets (semantisch) als in de 'geslachtelijke gemeenschap', nl. de intieme Gemeenschap met Amida Boeddha's Geloofte-Kracht (*gan-riki*). Amida niet enkel zien, niet enkel ervaren als het universele Grote Mededogen-Wijsheid dat tijd-en-ruimte overstijgt, of als de onvoorstelbare Dharmakaya van de ware wezenheid der dingen (*dharmakāya-dharmatā*), maar gewoon als Moeder-Vader (Sk. *mātā-pitri*) of als Eerbiedwaardige Liefhebbende Ouder (J. *Oya-sama*), waarmee men hier-en-nu een

---

¹ Een 'wetenschappelijke' veronderstelling raamt het aantal levende wezens - enkel reeds op de planeet Aarde - op meer dan 10^{10.256}, d.i. het getal 10 gevolgd door 10.256 nullen.

familierelatie heeft. Het voorbeeld van de myokonins is hiervan een roerende getuigenis.

Gemeenschap. Inderdaad, zo laat Shinran horen, daar waar we getweeën zijn (b.v. ik + Shinran), daar is ook de *derde*, Amida ook bij. Men kan zich dus geen echte Gemeenschap als sangha voorstellen zonder Amida.

Maar Amida is de Geboorte in het Reine Land¹. Amida's nabije Gemeenschap betekent 'behoren tot de niet-terugvallers', betekent 'gelijk zijn aan Maitreya, de Boeddha van de toekomst'. Betekent ook het wegvallen van alle berekeningen en verwachtingen en bekommernissen en illusies omtrent nirvana, verlichting etc.

Een Jodo-Shinshu sangha geniet immers van de spirituele vrijheid van het Volmaakte Vertrouwen². Is het misschien daarom dat het in Jikoji er meestal zo ongedwongen, zo 'gezellig' aan toe gaat, dat elkeen er zichzelf kan/mag zijn, Shinboeddhist of niet ?

In de Jodo-Shinshu traditie - en dÙs in Jikoji - is de Drievoudige Toevlucht in feite de éne toevlucht in Amida, het Oneindige Boedhaschap - of beter nog : Namu Amida Butsu -, in zowel de Boeddha in zijn aspect van onbegrensdeheid, als de Leer in zijn vervulling (de 18de Gelofte !) en de Gemeenschap van Amida met/in/doorheen alle wezens.

En wat belet bijgevolg de Jikoji-sangha dan nog te genieten van een 'gezellige sfeer' ?

Namu Amida Butsu.

Shitoku

---

¹ Deze uitspraak kan allicht wat on-orthodox klinken...

² Daniëlle Girardin : 'En er is *roch* Mededogen !'

JODO WASAN
Hymnen van het Reine Land
Shinran Shonin

Vertaling en nota's : Rev. Yuho B. Van Parijs

19 (R67)

Zij die verlangen naar het Reine Land van Vrede en Zaligheid; maar het Ander-Kracht-Vertrouwen¹ niet verwezenlijken; Twijfelen aan de Onvoorstelbaarheid van Boeddha's Wijsheid². Zij verblijven in het Grensland, [het Rijk] van Inertie en Trots³.

(1) *Tariki no shin* : lett. 'het Vertrouwen van de Ander-Kracht' of 'Ander-Kracht-Vertrouwen'. Synoniem voor Shinjin. Verwijst naar het Vertrouwen van de 18de Geloofte, m.a.w. het Gemoed van Vertrouwen waarmee Amida de wezen begiftigd. Dit Vertrouwen wordt onderscheiden van het vertrouwen dat resulteert uit de 19de en 20ste Geloofte (resp. het vertrouwen in de meditatieve en niet-meditatieve praktijken, en het vertrouwen in de zelf-krachtnembutsu), omdat deze vormen van vertrouwen nog steeds berusten op eigen berekeningen en inspanningen. Zij "die het Ander-Kracht-Vertrouwen niet verwezenlijkt hebben" verwijst dan ook naar volgelingen van de 19de en 20ste Geloofte.

(2) *Bucchi fushigi* : 'Onvoorstelbaarheid van Boeddha-Wijsheid'. Boeddha's Wijsheid is Oneindig (*Amitâbha*) en gaat elk menselijk voorstellingsvermogen te boven. Het is m.i. juist door het feit dat we ons een beeld trachten te vormen van het onvoorstelbare, dat twijfel ontstaat.

(3) *Henji keman* : lett. 'Grenslaan en [Rijk van] Inertie en Trots'. Is een metaforische omschrijving van de plaats [of gemoedstoestand] waar aspiranten die twijfel koesteren of aan zelfgenoegzaamheid lijden worden geboren. Andere omschrijvingen zijn o.a. het 'Baarmoeder Paleis' (*Taigu*) en de 'Burcht van Twijfel' (*Gijô*).

20 (R68)

Moeilijk is het getuige te zijn van het verschijnen van een Tathagata in de wereld.

Moeilijk is het de leringen¹ van de Boeddha te horen.

Zeldzaam ook, is het de voortreffelijke leringen van bodhisattva's² te aanhoren;

zelfs in ontelbaar vele kalpa's.

(1) *Kyôdô* : 'kyô' (Ch. *ching*, Skt. *sutra*) heeft meerdere betekenissen (o.a. Leerrede) maar betekent hier 'constante, onveranderlijke regel, maatstaf van gedrag'. 'Dô' (Ch. *tao*, Skt. *marga*) betekent 'pad, weg'. Samengevoegd kan 'kyôdô' dan zoveel betekenen als 'het pad dat we dienen te volgen als onveranderlijke gedragsmaatstaf voor alle wezens'.

(2) *Bosatsu no shôbô* : lett. 'superieure of voortreffelijke dharma van bodhisattva's', verwijst naar de 6 Paramita's of 'Volkomenheden' zoals die door de bodhisattva beoefend worden. Deze zijn de Volkomenheden van Gave, Moraliteit, Geduld, Doorzettingsvermogen, Meditatie en Wijsheid.

21 (R69)

Moeilijk is het een goed leraar¹ te ontmoeten.
Moeilijk ook, is het voor hem te onderrichten.
Ook al is het moeilijk [de Leer] juist te horen;
nog moeilijker is het [er in] te vertrouwen.

(1) *Zenjishiki* : lett. 'goede kennis' (Skt. *vibhâvana*). Meestal geïnterpreteerd als *kalyâna-mitra* hetwelk 'goede of deugdzame vriend' betekent. De term wordt gebruikt om iemand aan te duiden die anderen ertoe brengt het boeddhistische heilspad te betreden en hen behulpzaam is in het volgen ervan. Hij is als het ware de "vinger die naar de maan wijst". In het Meditatie-sutra lezen we o.a. "[...] Diegenen die de laagste geboorte in de laagste categorie verwezenlijken, dat zijn de wezens die dergelijke boze daden begaan als de vijf zware vergrijpen en de tien handelingen en bijgevolg door slechtheid bezeten zijn. Gelet op hun onheilzaam karma zouden dergelijke wezens onvermijdelijk terecht komen in onheilzame geboortes en daar voor talloze kalpa's een voortdurende doodstrijd ondergaan. Wanneer ze op het punt staan te sterven, ontmoeten ze echter een goede vriend die hen op talloze manieren troost en hun de uitnemende Leer bijbrengt, waarbij de contemplatie van de Boeddha. Toch worden deze lieden gepijnigd door de onmogelijkheid aan de Boeddha te denken. Daarop geeft de goede vriend hun deze raad : "Indien gij echt niet kunt mediteren, reciteer dan de naam van de Boeddha Oneindige Leven."

22 (R70)

Moeilijker nog dan te vertrouwen in om het even welke lering uit Boeddha's levenslange onderricht¹,
is het [verwezenlijken van het] Vreugdig Vertrouwen van de Universele Geloofte².

"Het meest moeilijke van alle moeilijke dingen", zegt het sutra³,

"Niets is moeilijker dan dit", stelt het³.

(1) *Ichidai shokyô* : lett. 'één-levensduur leringen', verwijst naar de verschillende leringen die Sakyamuni Buddha tijdens zijn leven heeft verkondigd.

(2) *Gugan no Shingyô* : het 'Vreugdige Vertrouwen van de Universele Geloofte'. In brede zin verwijst de Universele Geloofte ('Universeel' omdat ze alle wezens omvat) naar de totaliteit van Amida's 48 Geloften. Specifiek echter verwijst het naar de 18de Geloofte, ook wel de Voortijdelijke of Oorspronkelijke Geloofte genoemd. Het Boeddhisme gaat traditioneel uit van de eigen inspanningen of 'zelfkracht-praktijken' (*jiriki*) van de adept om het heil te verwezenlijken. Dit stemt enerzijds overeen met onze overtuiging dat we het heil "dienen te verdienen", anderzijds met het vertrouwen dat we stellen in ons eigen (lees : ego-) 'kunnen' of 'zelfkracht', en is daarom 'makkelijker' aanvaardbaar als weg. Anders is het gesteld met het Vertrouwen zoals dat verkondigd wordt binnen de Jodo-Shinshu. Dit Vertrouwen, dat volkomen gebaseerd is op Amida's Ander-Kracht (*Tariki*), houdt de negatie in van alle zelfkrachtpraktijken en -berekeningen, wat volledig indruist tegen onze eigen impulsen. Het kan daarom terecht als "meest moeilijke van alle moeilijke dingen" omschreven worden.

(3) *Tokitamai, nobetamô* : 'stellen, zeggen' verwijst hier naar het Grote Sutra of Dai-kyô.

23 (R71)

Boeddha worden door [toedoen van] de Nembutsu is de Ware Lering¹.

Het verrichten van veelvuldige praktijken en goede daden² is de Tijdelijke Poort.

'Geschied' van 'Werkelijk' en 'Waar' van 'Tijdelijk' niet onderscheidend³;

kent men nooit [het Pad naar Geboorte in] het Reine Land van Natuurlijkheid⁴.

(1) *Shinshu* : 'Ware Lering'. Heden ten dage wordt deze term gebruikt als aanduiding voor de 'school' (*shu*) die voortkomt uit Shinrans overdracht (*Jodo-Shinshu* of 'Ware School van het Reine Land'). Shinran echter had helemaal niet de bedoeling een nieuwe 'school' te stichten. Hij gebruikte de term net als Shantao in de zin van 'Ware Lering' of 'Ware Bedoeling', m.a.w. de visie dat Geboorte in het Reine Land enkel nog verwezenlijkbaar is via de Ander-Kracht, de leer zoals hij die onderricht had gekregen door Honen (cfr. Jikoji-cursus *Jodo-Shinshu na Shinran*). In KGSS i,2 lezen we : "Wat betreft de Ware Lering, zie ik dat er in het Grote Sutra van de Boeddha Oneindig Leven het volgende de bedoeling is : Amida Buddha vestigde de Onvergelykbare Geloften en opende hiermee wijddeurs de dharmopslagplaats, en uit mededogen met de kleine, gewone mensen verkoos hij de schat van werkzaamheid en stortte die over hen uit; voorts [zegt het sutra dat] Sakyamuni in deze wereld verschenen is om de leringen van dit Pad uiteen te zetten, met de bedoeling de grote menigte [der wezens] tot het heil te brengen door ze te begiftigen met de ware en werkelijke weldadigheid. Daardoor is Tathagata's Voortijdelijke Geloofte de ware bedoeling van het sutra en is Boeddha's Naam er de essentie van."

(2) zgn. 'meditatieve' en 'niet-meditatieve' praktijken behoren tot het bereik van de 19de Gelofte. Deze praktijken zijn niet in overeenstemming met het Vertrouwen van de 18de Gelofte en worden daarom bestempeld als 'tijdelijk' (d.i. 'variabel').

(3) *Gonjitsu shinke* : lett. 'geschikt, werkelijk, waar, tijdelijk'. 'Gon' en 'ke' worden hier gekoppeld en verwijzen naar de 'Geschikte en Tijdelijke leringen' van het Pad der Wijzen (*Shodomon*). 'Shin' en 'jitsu' worden eveneens gekoppeld en verwijzen naar de 'Ware en Werkelijke Lering', d.i. de Leer zoals die verkondigd wordt in het Grote Sutra. Lees omtrent deze problematiek KGSS hoofdstuk vi.

(4) *Jinen no Jôdo* : lett. 'Het Reine Land van Natuurlijkheid' of 'Het Reine Land dat Natuurlijkheid is'. Amida's Reine Land wordt zo genoemd omdat het identiek is aan de ongeconditioneerde of natuurlijke staat of m.a.w. aan de 'Zo-heid'. Voor verdere informatie omtrent Jinen, lees Shitoku A. Peel, *Filosofie en Mystiek van de Jodo-Shinshu*, p.146-154.

24 (R72)

De wezens verblijven reeds lange tijd binnen de voorlopig geschikte middelen van het Pad der Wijzen¹

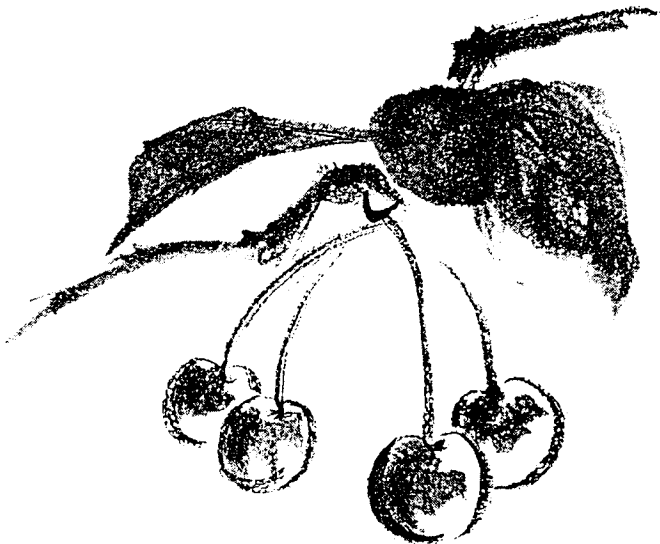
[Zo] steeds weer wedergeboorte ondergaand in de verschillende bestaansvormen.

Neem [daarom] toevlucht in het Ene Voertuig van de Mededogende Gelofte².

(1) *Shôdômon* : lett. 'Pad der Wijzen', slaat terug op de weg naar de Verlichting door toedoen van zelfkrachtpraktijken.

Hiermee worden alle boeddhistische scholen bedoeld die zich niet beroepen op Amida's Ander-Kracht Lering of het 'Pad van het Reine Land' (*Jôdomon*). De indeling van de Leer in Shodomon en Jodomon werd ingevoerd door Tao-ch'o (562-645), vierde Patriarch van de Jodo-Shinshu.

(2) *Higan no ichijô* : het 'Ene Voertuig van de Mededogende Geloofte'. Verwijst naar de Leer van de Voortijdelijke Geloofte. Amida's Oorspronkelijke Geloofte van Groot Mededogen is het enige ('ene') voertuig waarmee we de woelige oceaan van Geboorte-en-Dood kunnen oversteken. In KGSS ii,84 lezen we : "[...] *Het Ene Voertuig is het Grote Voertuig; het Grote Voertuig is het Boeddha-Voertuig. Wie het Ene Voertuig verwezenlijkt, verwezenlijkt de Verheven Volmaakte Verlichting. [...] Het Ene Voertuig is het Voertuig van het Grote Ene Beginsel. Het verwijst uitsluitend naar het Ene Boeddha-Voertuig van de Geloofte*".

LEVEN MET AMIDA (1)

Shaku Shokai

AMIDA BOEDDHISME :

Hoe het begon en hoe het zich verspreidde

Boeddha Gautama Sakyamuni verkondigde ±500 jaar v.o.t. - precies weet men het niet - de boeddhistische Leer of Dharma, omdat hij mededogen kreeg met alle levende wezens die tot het juiste inzicht moeten komen om van het lijden te worden bevrijd.

Na aanvankelijk vanuit het tegenwoordige Nepal naar noord-Indië zijn triomftocht te zijn begonnen en na Boeddha's dood naar andere landen te worden verspreid, bereikte het Boeddhisme in de eerste eeuw van onze tijdrekening China via de Zijderoute.

De Han-dynastieperiode (-206 tot +220) was een vruchtbare periode om het Boeddhisme in China te introduceren en onder de inmiddels ontstane boeddhistische scholen werd de Reine of Zuivere Land-school (Ching-t'u) behoorlijk populair.

Het zich devoot overgeven aan Amida vond men een gemakkelijke en aantrekkelijke manier om te worden verlicht en van het lijden van alledag te worden verlost. Het idee om gezamenlijk middels een Groot Voertuig (*Mahayana Boeddhisme*), met behulp van Amida (*Amiṭābha* of *O-mi-t'o Fo*), naar dat Zuivere Land, dat gemakshalve ook als Nirvana werd beschouwd, te gaan was een prettige gedachte. Uiteraard werden in China bestaande zienswijzen, zoals b.v. het Taoïsme, erbij betrokken, en de meest beroemde Bodhisattva *Avalokitesvara*, die evenals Amida alleen maar Mededogen en Wijsheid betrachtte, kreeg in China een vrouwelijke figuur

onder de naam *Kuan-yin*, die later in Japan als *Kannon* veel aanhang kreeg. Kuan-yin treedt als helpster in nood sterk op de voorgrond en is onverbreekelijk met Amida verbonden. Beiden stralen Mededogen en Wijsheid uit en beiden staan klaar om alle levende wezens in hun noden bij te staan.

Het Amida-Boeddhisme werd tegen het einde van de 5de eeuw tot een speciale school verheven, nadat *Hui-yüan* (Eon in het Japans) bij het begin van die eeuw met zijn vrienden de 'Vereniging van de Witte Lotus' oprichtte, die geheel op Amida was gericht. Gevonden inscripties en afbeeldingen tonen de bloei van het Amida-Boeddhisme in China omstreeks het jaar 550 aan. Kuan-yin raakte toen nauw verbonden met de cultus van Amida. Amida's Reine Land sprak de Chinezen zeer aan. De ligging in het westen (het 'Westelijk Paradijs') deed hen waarschijnlijk aan het bekende sprookjespaleis van de Koninklijke Moeder van het Westen, de feeënkoningin *Hsi Wang-mu*, in het Kunlun-gebergte ten noorden van Tibet, denken. Na het jaar 650 werd het Amidisme voorzien van een theorie die in de Blijde Boodschap van Amida was vervat. Een zekere *Tzu-min* was één der eersten die het uitspreken van de Naam van Amida praktizeerde.

In genoemde periode, ca. 1000 jaren na Boeddhia Gautama's tijd, kwam het Amida-Boeddhisme ook buiten China, nl. in Korea en Viëtnam en in het bijzonder in Japan, tot bloei. Het oorspronkelijke idee omtrent het 'Reine Land' ontstond, zoals gezegd, in Indië, om aldus via China naar Japan te worden verspreid. De devotie aan Amida als onderdeel van het Boeddhisme vond zijn culminatie in Japan. Het zich concentreren op Amida, het symbool van Mededogen en Wijsheid zonder grenzen, door hem aan te roepen, door de Nembutsu te praktizeren, en vooral met algehele toewijding en vertrouwen - met *Shinjin*, zeggen de Jodo-Shinshu-boeddhisten - is de gemakkelijke want rechtstreekse weg tot de bevrijding uit het lijden. De moeilijkste weg middels het mobilise-

ren van de 'Eigen-Kracht', die anders dan Mahayana, vooral de zg. *Hinayana*-(Kleine Voertuig)boeddhisten in Thailand, Burma en Sri-Lanka praktizeren, is slechts weggelegd voor de allerbesten, zoals de Arahats, toekomstige Boeddha's of Heiligen. De gewone mens, laat staan levende wezens zoals dieren, is daartoe niet voldoende bij machte en is beter op de 'Andere-Kracht' van Amida aangewezen.

Om nauwkeuriger te zijn, zij te vermelden dat het Boeddhisme ca. 550 via Korea naar Japan kwam, maar aanvankelijk minder gemakkelijk werd verspreid vanwege de door de bestaande Shinto-religie geboden weerstand. Uiteindelijk kwam na ± 950 de doorbraak. In de Kamakura-periode (12e-14e eeuw) kwamen verschillende Amida-scholen tot stand, waarbij twee de belangrijkste werden :

Honen (1133-1212) stichtte de 'Reine Land-School' (*Jodo-shu*) in 1175, en één van zijn leerlingen, *Shinran Shonin* (1173-1262) richtte na hem de 'Ware School van het Reine Land' (*Jodo-Shinshu*) op. Volgens recente gegevens is de Jodo-Shinshu de meest belangrijke Japanse boeddhistische stroming geworden, met vertakkingen in de V.S. (plus o.a. Canada en Brazilië) en Europa (Benelux, Duitsland, Engeland, Oostenrijk, Polen, Zwitserland). In Japan wordt meer dan een kwart van alle Japanse boeddhisten door de groep van de Amida-boeddhisten gevormd, waarin de Jodo-Shinshu (met meer dan 21.000 tempels) de kwantitatief grootste boeddhistische gemeenschap vormt (zo men geen rekening houdt met de sterk intern verdeelde Nichiren-aanhangers).

De populariteit van de Jodo-Shinshu berust waarschijnlijk, ondanks zijn filosofische complexiteit, op een maximum aan eenvoud met het praktizeren van de Nembutsu als het meest belangrijke. Priesters zijn gehuwd en verschillen weinig van lekevolgelingen.

De Jodo-Shinshu berust, zoals andere boeddhistische scholen, op de Leer (Dharma) zoals door de historische Boeddha Gautama Sakyamuni verkondigd. De Vier Edele Waarheden en het Edele

Achtvoudige Pad vormen de basis voor zo goed als alle boeddhistische scholen, zodat er meestal slechts genuanceerde verschillen tussen de verschillende scholen bestaan. Nemen we b.v. het 'Jodo-Shinshu Handboek voor Lekevolgelingen' ter hand, dan valt het op dat telkenmale de naam van Sakyamuni Buddha, de historische Boeddha Gautama, ter sprake komt.

Bij de zg. Confirmatie-ceremonie (*kikyo-shiki*), d.i. bij de 'inwijding' van een leken-boeddhist volgens een Jodo-Shinshu ceremonie, wordt ook het toevlucht nemen tot de Boeddha, de Dharma en de Sangha in acht genomen. 'Boeddha' refereert aan Sakyamuni, 'Dharma' aan de boeddhistische Leer zoals door Sakyamuni verkondigd, en 'Sangha' aan de gemeenschap van boeddhistische volgelingen in het algemeen.

Een verhaal over het Amida-Boeddhisme en hoe het begon en zich verspreidde zou, gelijk een heerlijk gerecht, aan pikante smaak tekort schieten indien de geschiedenis van de Zeven Patriarchen (respectiefflijk afkomstig uit India, China en Japan, over het hoofd werd gezien. In dit verband zou ik gaarne willen refereren aan het desbetreffende deel 2 (volgend Eko-nr !) van deze uiteenzetting. Het Amida-Boeddhisme begon reeds met de eerste Patriarch Nagarjuna uit Indië, die omstreeks 150-250 leefde en zijn stempel erop drukte voordat de Leer de grens van China over-stak.

Nadat in China Hui-yüan bij het begin van de 5e eeuw het Amida-Boeddhisme inleidde, dient de geschiedenis van de drie Chinese Patriarchen, *T'an-luan* (476-542), *Tao-ch'o* (562-645) en *Shan-tao* (613-681), vermeld te worden, want zonder het werk van deze drie zou het Amida-Boeddhisme in China en in Japan niet tot zulk een bloei zijn gekomen.

(wordt vervolgd)

Blijven in de wervelstorm van samsara
en zich-niet-goed bevinden in de rust van nirvana :

Het VIMALAKIRTI-NIRDESA SUTRA

Katrien Haemers

*"De grote welwillendheid die voortkomt uit Verlichting, het Grote Mededogen dat oprijst uit het bevatten van de ware Leer, de grote vreugde die zich openbaart uit het in-vrede-zijn van alle wezens, het grote niet-bewogen-zijn dat volgt op het bevatten van het Weten."*¹

Dat zijn de huldewoorden die Vimalakirti gebruikt voor het omschrijven van de Leer van de Boeddha.

De tekst heeft - zelfs in vertaling van vertaling - een warme geladenheid, iets van een muzikaal eindakkoord, met orgelpunt, dat eindeloos kan blijven doorklinken.

Die sprankelende vreugde, die warme welwillendheid, dat rustige niet-meer-bewogen-zijn : het zijn alle elementen die het hele *Vimalakirti-nirdesa Sutra* doorstralen, en er een heel 'menselijke', d.i. herkenbare toon aan geven.

Toch is de inhoud ervan niet minder 'moeilijk' dan vele andere teksten uit de boeddhistische literatuur.

Wanneer men weet dat de belangrijkste behandelde onderwerpen zijn : niet-tweeheid, leegheid, de bodhisattva... dan verwacht men niet onmiddellijk een eenvoudige tekst.

---

¹ De teksten zijn vrij vertaald uit E. Lamotte, *L'Enseignement de Vimalakirti*. Ook de entoesiaste inspiratie voor deze tekst is nog bevorderd door E. Lamotte.

Toch is deze tekst niet vulgariserend, maar de verwoording, het gebruik van de aangrijpende beelden, spreekt een menselijke eigenschap aan die in andere teksten vaak verwaarloosd wordt.

Vimalakirti spreekt de mogelijkheid tot emotie aan : misschien wat vreemd voor iemand die spreekt over het 'grote niet-bewogen-zijn'. Hij roept echter geen emotionaliteit op. Is dat een paradox ? Misschien wel. Vimalakirti is een meester in het paradoxale. Maar wel op een totaal andere manier dan de Zen-meesters die hanteren.

Zijn 'techniek' brengt de toehoorders niet in de verwarring van de paradox, maar onderstreept juist de kracht van de uitspraak. De paradox is hier geen vlijmscherp mes waaraan men zich pijnlijk verwondt, maar eerder een raam dat opengestoten wordt en het licht laat binnenstromen, een masker dat afgerukt wordt, de brandende lont die vuurwerk ontketent.

De toehoorder wordt niet afgestoten door Vimalakirti's paradoxale uitspraken : hij smakt hem juist binnenin de tastbare werkelijkheid van het conceptueel-zo-moeilijk-tastbare.

De eerbiedwaardige E. Lamotte s.j. heeft in zijn werk aangaande het Vimalakirti-nirdesa Sutra zijn entoesiasme nauwelijks kunnen verbergen : hij ziet in dit werk een beeldrijke illustratie van de *Mulamadhyamika-karika* van Nagarjuna, en daardoorheen van het hele Mahayana-Boeddhisme.

Mulamadhyamika-karika geeft bijvoorbeeld een omschrijving van 'wijsheid als inzicht van leegheid' :

De glorierijken hebben de leegheid van alle verkeerde inzichten uitgesproken, maar zij hebben diegenen ongeneeslijk verklaard die aan leegheid geloven.

Een prachtig gebalde tekst waarin ellenlange bladzijden uiteenzettingen worden uitgekristalliseerd. Vimalakirti behandelt hetzelfde gegeven door tafereeltjes te schilderen, waarin de eerbied-

waardige monniken in hun doctrinaal hemdje worden gezet, tot groot genoegen van de lezer - uiteraard !

Grote geleerden, allerheiligste asceten en geobsedeerde moraalridders krijgen geen genade in de ogen van Vimalakirti : zij zijn die ongeneeslijken die doctrinaal 'geloven-aan' leegheid.

Maar in de degelijkheid van het huis van Vimalakirti, in confrontatie met zijn ziek-zijn, met zijn gastvrijheid, met zijn levensvreugde, zelfs met de manifestatie van de godin, kunnen zij die leegheid niet herkennen noch hanteren.

Zij kennen de doctrine perfect, zelfs de handleidingen en gebruiksaanwijzingen kunnen ze uit het hoofd reciteren, maar geen enkele gedachte, gevoel noch gebaar verraadt iets van hun kennis.

De leegheid van leegheid is voor Vimalakirti geen metafysica, geen nihilisme noch subtiel intellectueel stoeipartijtje : het is een *in-zicht*. Logisch doortrekken van de inhoud van een concept in de werkelijkheid van een doordeweekse dag.

Leegheid is het vlot dat men achterlaat aan de oever wanneer men de rivier is overgestoken. Een vlot heeft geen 'waarde, betekenis' tenzij aan de oever van de rivier. Het vlot is geen 'zelf' : het krijgt enkel inhoud *in relatie tot* een rivier, tot een mens die de rivier wil oversteken. In het centrum van een grootstad, op een berg, in een woestijn betekent een vlot niets (misschien toch om een vuurtje te stoken ?); het kan niet in relatie treden met de andere omgevende objecten.

Alles is leegheid-in-zich : de dingen bestaan slechts wanneer ze in relatie met elkaar komen te staan. Dat is de relativiteit van de dingen : een heel andere connotatie dan wanneer wij het woord 'relativiteit' in het dagelijks spraakgebruik hanteren !

De dingen zijn niet *zin-loos* buiten hun verband met andere dingen : ze zijn leegheid. Ze kunnen elk ogenblik betekenisvol

worden wanneer ze in verband met elkaar worden gebracht : leegheid betekent potentialiteit.

Maar het is niet alleen de leegheid die een groot geheim blijft voor de monniken.

Elk aspect van de Leer en van de praktijk blijft buiten het bereik van deze nijvere sravaka's : ze hebben het steeds weer verkeerd begrepen. Het Vimalakirti-nirdesa Sutra laat ze in een lange stoet aan ons oog voorbijtrekken : een voor een hebben ze een verhaal te vertellen waarin Vimalakirti hen op een vriendelijke - maar pijnlijke - manier heeft duidelijk gemaakt dat ze met hun allerbeste bedoelingen volkomen naast het juiste pad aan het dwalen zijn, en het zelfs niet eens beseffen...

De eerbiedwaardige Sariputra - boven alle twijfel verheven - is terechtgewezen omdat hij volgens het boekje wil mediteren : *"Ge moet niet mediteren zoals gij dat doet"* zegt Vimalakirti zonder blikken of blozen, *"ge moet niet lichaam en geest manifesteren in de drievoudige wereld; maar neem een gewone houding aan. Ge moet geen afstand willen doen van al uw verworven spirituele eigenschappen, maar gedraag u steeds als een gewone leek. Ge moet geen ontkennende houding aannemen, maar een bevestigende."*

Sariputra blijft in woordeloze verbazing achter : hij weet niets in te brengen tegen zo'n nuchtere vaststelling.

Kasyapa wordt er op zijn beurt op gewezen hoe hij moet bedelen : hij moet niet alleen bij de armen gaan, hij moet alle wezens de kans geven. Bovendien moet hij bedelen met de idee van niet-eten :

"Voedsel aannemen door niet-te-nemen, zoals de blinde kleur ziet, zoals de echo de klank weergeeft, zoals de wind geuren draagt, alles wat aangeraakt kan worden zonder aan te raken..."

Subhuti haalt zich de bijtende kritiek van Vimalakirti op de nek omwille van zijn gehechtheid aan ascetische praktijken : ook ascese kan een teken van extreme gehechtheid zijn.

Purna, die een uitbinker is in het prediken van de Leer, wordt evenmin gespaard door Vimalakirti : *"Onderzoek eerst de gedachten van de monniken alvorens hun de Leer te prediken."* waarschuwt Vimalakirti. En :

"Giet geen bedorven voedsel in een waardevolle kom! Begrijp eerst wat de verwachtingen van de monniken zijn : verwar een beryl, die een edelsteen is, niet met een kwetsbare gewone glasparel. Breng geen verwondigen aan bij hen die niet verwond zijn. Wijs geen kronkelpaadjes aan hen die de grote weg zoeken. Giet de grote zee niet in de sporen van een os. Stop de berg Sumeru niet in een mosterdzaadje. Verwissel de zonneschijn niet met het lichtje van een glimworm. Stel het gebrul van de leeuw niet gelijk aan het blaffen van de jakhals."

Na deze woorden wil Purna niet zo graag een nieuwe confrontatie met Vimalakirti aangaan.

Zelfs Rahula, zoon van de Boeddha en Yasodhara, ontkomt niet aan de vlijmscherpe taal van Vimalakirti :

"Uit de wereld treden is niet zich de haren afsnijden, maar een grote kracht ontwikkelen om de passies op te heffen van alle wezens. Het is niet het gele kleed dragen, maar bij alle wezens die gedachten opheffen die beladen zijn met begeerte, haat en verdwazing. Het is niet zelf een moreel gedrag manifesteren, maar de moraliteit-op-zich loslaten. Het is niet mediteren in de eenzaamheid van het woud, maar in de wervelstorm van samsara blijven

en dààr wijsheid en heilzame middelen ontwikkelen om wezens tot bevrijding te brengen... Het is niet zozeer zelf een goede gesteldheid ontplooiën, maar zorgen dat de wezens hun heilzame wortels ontwikkelen. Het is niet zelf in nirvana intreden, maar de wezens bijstaan om nirvana te verwezenlijken. Het is niet zichzelf-goed-bevinden in nirvana, maar zijn kracht ontplooiën opdat de wezens het pad van de Leer zouden volgen...

De wereld-verlaten mag niet beladen zijn met voordelen of kwaliteiten. De jongelingen hebben geen toestemming van hun ouders nodig om de wereld te verlaten : jongelieden, verwezenlijkt enkel de gedachte aan de opperste en volmaakte verlichting, en vertoon een goed gedrag, want dat is het uitreden uit de wereld en de zegening die de monnik uitmaken..."

De aanspreekwijze van dit fragment is zó direct dat de lezer zelf a.h.w. de aangesproken persoon wordt : het is tot mij persoonlijk dat Vimalakirti zegt dat ik de Leer niet moet beleven doorheen uiterlijke tekenen die vooral bedoeld zijn om indruk te maken op anderen.

Als ik de Leer wil beleven, dan moet ik vooral ophouden met naar moraliteit, ascese of volmaaktheid te streven. Ik moet enkel mijn eigen streven loslaten en een gunstige leefwereld scheppen waarin wijsheid en mededogen zich kunnen manifesteren, zichtbaar kunnen worden voor alle wezens; waardoor verlichting zich kan verwezenlijken, onafgezien van persoonlijke ambities.

De Leer van de Boeddha wordt het best gediend vrij van afkeer voor samsara. "Blijf in de wervelstorm van samsara !" roept Vimalakirti uit.

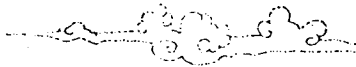
Tussen alle bedrukte, terechtgewezen monniken en wijzen, verschijnen plots twee frisse jonge neofieten die hun bewondering voor Vimalakirti niet onder stoelen of banken steken :

"Het is toch buitengewoon dat een huisvader (grihapati) begaafd is met zo'n wijsheid en welsprekendheid...! Zelfs Upali, die door de Boeddha de 'Behoeder van de Vinaya-regels' is genoemd, kan hem niet evenaren !"

Een verfrissend moment van ironie, een klein tafereeltje dat zich voor het oog afspeelt en op een ongewone wijze het gewicht van de uiteenzettingen doorprikt en licht maakt. Ironie en speelsheid zijn nooit ver weg in het Vimalakirti-nirdesa Sutra.

Ook wanneer Vimalakirti alle eerbiedwaardigheid van de hele monnikengroep platwalst, neemt hij zichzelf niet te erg au sérieux : er blijft altijd plaats voor al het menselijke, ook en vooral het lachen, de humor als menselijke vorm van mededogen.

(wordt vervolgd)

Gokuraku e ware to
yukai to hakarau wa
Mida no chikara wa
tanoma zaru nari

*Verlangen naar Geboorte
in het Land van Vreugde
is niet vertrouwen
op Amida's [Geloofte-]Kracht*

Rennyō Shonin

Tsumi fukaku nyorai o
tanamu mi ni nareba
nori no chikara ni
nishi e koso yuki

*Ofschoon vol onheilzaam karma,
doordat ik volkomen op Tathagata vertrouw
ben ik [toch] verzekerd van Geboorte in het Westelijke
Land
dank zij de kracht van de Leer.*

Rennyō Shōnin

Nochi no yo no shirushi
no tame ni kakiokishi
nori no kotonoha
katami tomo nare

*Moge de geschreven boodschap die ik achterlaat
leidraad zijn voor komende generaties,
in de toekomst blijven
als een herinnering aan me.*

Rennyō Shōnin

... en omdat EKO meedoet aan het Paul van Ostaven-jaar :

Mythos

Een hoge hand steekt in de nacht
en zij steekt voor de nacht
omdat de nacht alleen is gene blauwheid
(...)
en gij weet niet wat dit beduidt

JIKOJI - Tempelbibliotheek

Recente Aanwinsten

(Nog niet in catalogus)

D.K.Barua - Buddha Gaya Temple, Its History	B.9.3/1298
Aryasura - The Gatakamala (tr. J.S.Speyer)	B.3/1299
J.Eracle - Paroles du Bouddha	B.3/1300
Y.Kashiwahara & K.Sonoda - Shapers of Japanese Buddhism	B.9.1/1301
K.G.Kell - Einführung in den Shin-Buddhismus	B.6/1302
M.Arkoun - Islam en/in het Westen	M.4/1303
L.Rietveld - Ik Liep Eens Door Een Kloostertuin	B.9.4/1304
Ratana Bikshuni (ed.) - 52 Mentale Staten	B.2/1305
S.Vancauwenberge - Le Bouddhisme en Belgique	B.9.1/1306
H.Moonen - De Boeddha Gotama	B.2/1307
Y.Marzuki - Namô Buddhaya : Borobudur	B.9.3/1308
S.N.Balagangadhara - Comparative Science of Cultures...	A.2/1309
S.H.Dohr - Buddhismus : Eine Einführung in die Lehre...	B.1/1310
D.Esmans - Siddharta Gautama, de Boeddha in woord en beeld	B.9.3/1311
T.Shigaraki - Wstep do Shin-Buddyzmu	B.6/1312
J.Rosen - Chapters of Biblical Commentary	M.2/1313
aut.div. - Symposium Eko-Haus 1993	B.3/1314
V.Audain - Nouveau Mouvement Religieux en Belgique	B.1/1315
G.Yanase - Discovery of Life	B.9.2/1316
Apichato Bikkhu - La Valeur du Dhamma pour la Société	B.2/1317
Yuien-bo - Tannisho : Klage über die Abweichenden Ansichten	B.6/1318
Lama Karta - Inleiding tot het Boeddhisme	B.4/1319
N.Moonen - De Boeddha Gotama (2de dr.)	B.2/1320
G.Yanase - O Buddha !	B.3/1321
A.Soetendorp - Onderwijs in mededogen	M.2/1322
H.Inagaki - The Amida Sutra Mandala	B.6/1323
M.Luyckx - Religions Confronted with Science & Technology	A.2/1324
[H.Stiekema] - L'Originali, Traditie der Oorspronkelijken	0/1325
Lama Karta - Navorming Boeddhisme	B.4/1326
G.B.Melianikowa (ed.) - Buddhism	B.1/1327
L.A.Moltchanowa (ed.) - Sintoïsm i Konfutchanistwo	A.4/1328
M.Cumberlege - Things I cannot change	B.9.4/1329
H.Inagaki - Shinran and Jodoshinshu	B.6/1330
S.Matsumoto & R.Tabrah - Ajatasatru : the Story of Who ...	B.6/1331
buddh.canon. - Pan-chou-san-mei-ching (tr.H.Inagaki)	B.6/1332

V.Audain - Libres Pensées	B.9.4/1333
A.-M.Bouchy - Tokuhon, ascète du Nenbutsu	B.6/1334
G.Dumézil - Mythes et Dieux des Indo-Européens	A.3/1335
Rennyō Sh. - Poems of ... (tr.H.Inagaki)	B.6/1336
S.H.Dohr - Namu Amida Butsu, Eine Einführung in ...	B.6/1337
J.Eracle (e.a.) - De la croix au lotus	B.6/1338
Buddhism & Pali University Sri Lanka - Postgraduate Studies	B.8/1339
N.Moonen - De Boeddha Gotama (delen I-III)	B.2/1340
H.M.Originali (H.Stiekema) - Het verlichte handelen	O/1341
J.Ducor & E.Sasaki - Shinshu Gongyo-shu	B.6/1342
Hozumi G.Roshi - Zen no Kokoro (tr.D.Moline)	B.5/1343
coll. Tokyo Honganji - Ushiku Arcadia	B.6/1344
H.Inagaki - The Three Pure Land Sutras	B.6/1345
Yuien-bo - A Record in Lament of Divergences	B.6/1346
T.Vimalananda - Buddhism in Ceylon under the Christian ...	B.9.1/1347
G.Anders - Dagboek in Hiroshima and Nagasaki	D.4.3/1348
M.F.Fenzl - 35 Years of Shin-Buddhism in Germany and A...	B.9.1/1349
Y.Takeuchi - The Heart of Buddhism	B.6/1350
H.Inagaki (e.a.) - A Glossary of Shin Buddhist Terms	B.6/1351***
Vasubandhu - Seven Works of ... (tr.St.Anacker)	B.3/1352
H.Inagaki (ed.) - Nembutsu and Zen : Zuiken's Sayings	B.6/1353
Eschyle - Tome I : Les Suppliants etc...	A.3/1354
Euripide - Tome IV : Les Troyennes etc...	A.3/1355
Euripide - Tome VI,1 : Oreste	A.3/1356
A.Vergote (e.a.) - Psychoanalyse	F.2/1357

De Simpele Weg hoopt nog deze nazomer met een nieuwe uitgave van de catalogus gereed te komen.

JIKOJI-Nieuws

Düsseldorf 4-8 aug.

Zoals voorzien gaat de gecombineerde conferentie van IASBS (Intern. Assoc. of Shin Buddhist Studies) en IABC (Int. Assoc. of Buddhist Culture) door in het *EKO-Haus der Japanischen Kultur* te Düsseldorf, in aanwezigheid van Zenmon Kosho Ohtani.

De deelnemerslijst is nog gestadig aan het groeien (officieel weliswaar afgesloten, maar...) en zelfs van enkele onvoorziene kanten komen belangstellenden zich aanmelden. Wel een teken dat het Shinboeddhisme aan bekendheid en aan interesse wint.

De eerste dag zal gewijd zijn aan culturele aspecten: boeddhistische muziek (ook hedendaagse), mandala-iconografie, dans. De drie volgende dagen worden besteed aan lezingen en discussies. De laatste dag is er de gebruikelijke *kikyo-shiki* ceremonie, waarbij nieuwkomers in de Jodo-Shinshu Hongwanji-ha een *homyo* (Dharma-naam) en een *leke-kesa* (brokaten stoel) ontvangen.

Het volledige programma en andere inlichtingen en/of inschrijvingen in ons Centrum gevraagd worden.

Voor vervoer naar en van Düsseldorf kan er vanuit Antwerpen allicht wat georganiseerd worden. Voor diegenen van de Jikoji-sangha die *kikyo-shiki wensen*, kan aan IABC een 'grant' aangevraagd worden.

In verband met deze manifestatie komt een gezelschap uit Japan onze Jikoji bezoeken op 2 augustus (10 u.).

F.V.G.

De Faculteit voor Vergelijkende Godsdienstwetenschappen heeft met medewerking van de Stad Antwerpen een handig boekje uitgegeven met de adressen van de vele religieuze groepen en gemeenschappen die er in het Antwerpse te vinden zijn. Aanvragen: F.V.G., Bist 164, 2610 Wilrijk (tel. 03/830 51 58; fax 03/825 26 73). Het kost 150 fr. te storten op 001-1364212-80.

De lessenrooster voor het academiejaar 1996-'97 is nog niet beschikbaar. Wel staat vast dat Shitoku (Boeddhisme, Chinese Filosofie, Fundamenten

van Godsdienstgeschiedenis), Yuho B. Van Parijs (Boeddhisme) en K. Haemers (Functie van Religie) er weer voor een pakket cursussen zullen instaan. Info op het FVG-adres.

Jikoji-lezingen

Niet enkel in de FVG maar ook in Jikoji zullen weer 'cursussen' ingelegd worden. Het programma ligt nog niet vast, maar zeer waarschijnlijk zal *Serie 1* besteed worden aan een 15-tal lezingen als 'Introductie tot het Reine-Landboeddhisme' (dus niet enkel Shinboeddhisme) en *Serie 2* het vervolg zijn van 'Tannisho', vermits vorig seizoen amper de helft van deze boeiende materie aan bod is gekomen.

Meer hoort u er wel later van (kennisgeving in september).

Met borstel en dwell...

Op 1 mei - dus ter gelegenheid van het Feest van de Arbeid - is een hele ploeg schoonmaaksters en schoonmakers in Jikoji neergestreken. Het gebouw werd van boven tot onder van binnen en van buiten helemaal opgepoetst, afge-

stoft, gestofzuigd, ingezeept... Het was nodig...

Het is in onze hoofdtempel te Kyoto een traditie dat het de volgelingen zijn die voor de schoonmaak instaan. En die lui, die soms van honderden kilometer ver komen - een soort pelgrimage - doen dat met een verbluffend entoesiasme. Maar ook onze Jikoji schoonmaakploeg gloeide van ijver, kunde en behendigheid.

Vergeten we ook onze tuin niet: ook hier was een lentebeurt nodig. Bladeren- en takkenafval werd verwijderd, de rozestruiken kregen mest, het lelijke onkruid werd weggehaald (het mooie mocht natuurlijk blijven!).

Maar reeds enkele dagen vóór 1 mei gingen moedige jongens met sponsen en verfrollen de muren en plafonds weer mooi wit maken. En dat zonder vlekken achter te laten...

Het initiatief en de coördinatie berustten bij Rev. Yuho. Aangemoedigd door de hele ploeg, voorziet hij reeds voor de komende herfst een nieuwe schoonmaakbeurt.

Dat verdient toch een luid Namu Amida Butsu !

Toch minder prettig nieuws : ondanks de herstellingen die vorig jaar aan het daksysteem van Jikoji besteed werden, zijn er wéér lekken te melden. Een heel gedeelte van het dak (achterzijde) zou moeten vernieuwd worden. Dat wordt iets voor de komende dagen of weken... En dat betekent opnieuw vuil ruimen, schilderen en afwassen.

Maar ook hiervoor hebben we een Nembutsu veil...

EKO weer wat anders...

In 't Chinees zegt men *in-nen*, in 't Engels *causes and conditions*, en in 't Vloms : *pech*. Zo voelde Shitoku zich toen een computer bij het oproepen van de volledige tekst van deze EKO 69 plots (en beslist onbegrijpelijk zoals computers kunnen zijn) een foutmelding gaf, waarbij de voorziene 24 pagina's alle gewist (*ge-deleted* zoals men in dat vakjargon zegt) werden en niet meer uit de doos wilden/konden komen.

Dus moest alles her-geredigeerd en her-typt worden. Bovendien begon een printer ook slijtage-kuren te ver-

tonen. Dat verschijnsel noemt men de Wet van Murphy.

Om aan dergelijke toekomstige fenomenen beter weerstand te bieden, werd besloten EKO voortaan binnen een grotere compatibiliteit te verwerken en beroep te doen op een andere printer.

Dat bracht met zich mee dat - zoals diverse lezers het ons reeds gevraagd hadden - meteen ook een groter lettertype gebruikt is geworden. EKO krijgt hierdoor meer *body*.

Overigens lag een uitbreiding van het tekstvolume al langere tijd in het vooruitzicht van de redactieploeg. Enkel problemen van tijd stonden/staan nog in de weg. Maar suggesties voor textuele medewerking zijn hartelijk welkom.

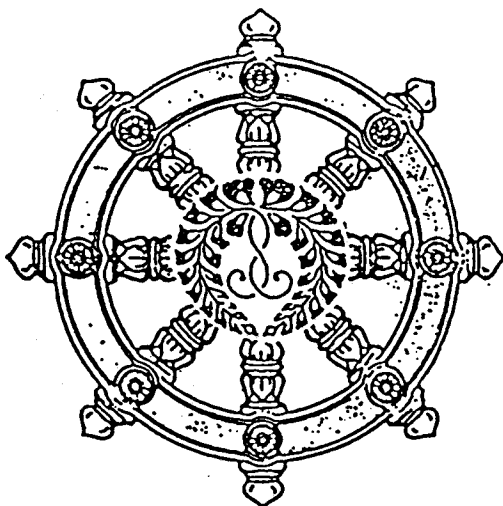
ROOSTER DER BIJEENKOMSTEN
Zomer 1996

Di 04.06 19.30 Amida-kyo
Di 11.06 19.30 Sambutsuge
Di 18.06 19.30 Juseige
Di 25.06 19.30 Junirai

Di 02.07 19.30 Amida-kyo
Di 09.07 19.30 Sambutsu-ge
Di 16.07 19.30 Juseige
Di 23.07 19.30 Junirai
Di 30.07 19.30 Amida-kyo

Vr 02.08 10.00 Bezoek Groep Rev. Shimada
Zo 04.08 9.30 Conferentie Düsseldorf
Ma 05.08 9.00 id.
Di 06.08 9.00 id.
Wo 07.08 9.00 id.
Do 08.08 9.30 id. + Kikyo-shiki
Di 13.08 19.30 Sambutsuge
Zo 18.08 10.30 O-Bon - Gedachtenis van de overledenen - Shoshinge
Di 20.08 19.30 Juseige
Di 27.08 19.30 Junirai

Di 03.09 19.30 Amida-kyo
Di 10.09 19.30 Sambutsu-ge
Di 17.09 19.30 Juseige
Za 21.09 14.30 O-Higan - Herfstviering - Shoshinge

J I K O J I

Tempel van het Licht van Mededogen

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME v.z.w.
Pretoriastraat 68
2600 Antwerpen-Berchem

Tel. (Sh.A.Peel)	03/218.73.63
Fax	03/281.63.33
Tel. (Y.Br.Van Parijs)	03/281.56.58

Verantwoordelijk uitgever : Sh.A.Peel. Leemputstr. 10. 2600 Antwerpen-Berchem

Overname toegelaten mits bronvermelding en bewijsexemplaar

Drukkerij De Cliché - 2600 Berchem